

Simțul sociabilității

Chinezii

CHINEZII de Michael Frayn. Traducerea și adaptarea: Petre Bokor
• TEATRUL "C.I. NOTTARA" • Data reprezentației: 5 septembrie
1998 • Regia, scenografia și ilustrația muzicală: Mircea Comișteanu
• În distribuție: Cerasela Iosifescu, George Alexandru.

Piesa, scrisă
avându-se în
vedere numai
doi actori pen-
tru toate

foto: Cristian Anton

Cerasela Iosifescu, și George Alexandru

O piesă precum *Chinezii* de Michael Frayn este relativ greu de înțeles în România. La noi contează personalitățile, nu relațiile, afecțiunile, nu convențiile, sensibilitățile, nu raționamentele. Într-o societate cum este cea engleză legăturile sociale sunt mai importante decât afinitățile electivă, iar formalismul baletului monden este mai demn de interes decât comunicarea reală.

Un cuplu primește des musafiri, mereu alții și totuși parcă mereu aceiași, de nedeosebit între ei, precum niște chinezi. Posibila întâlnire între două persoane incompatibile – fostul și actualul partener ai unei invitate – declanșează o serie de încurcături savuroase, în care actorii interpretează fiecare mai multe roluri, într-o succesiune amețitoare. Când întâlnirea, atâta vreme evitată, dintre rivali se produce totuși, aceștia fraternizează la băutură ca într-o delectabilă parodie a patosului de tip slav.

rolurile, este excelent construită, iar farmecul ei stă în mare parte în trecerea rapidă a interpreților dintr-o ipostază în alta. Autorul pune în scenă cu o încântătoare distanțare mecanismele unui *imbroglio* teatral clasic și se joacă întruna cu convențiile, aparent contestându-le, de fapt susținându-le. Este tipica atitudine anglo-saxonă de raportare la regulile vieții sociale: o critică permanentă însoțită de un respect absolut.

Piesa i-a plăcut vizibil lui Mircea Comișteanu, regizor sensibil la textul bine scris. De aceea, și-a asumat toate componentele montării, realizând un excelent spectacol de autor. Decorul este elegant, funcțional, punând în evidență vaza – bineînțeles, chinezească – care așteaptă cuminte, precum pușca lui Cehov, să fie folosită la momentul oportun. Ritmul reprezentației este reglat cu precizie de metronom elvețian, hazul este debordant, dar lipsit de orice îngroșări. Cerasela Iosifescu se dovedește încă o dată o

excelentă comediantă în toate cele trei roluri, foarte diferite între ele, pe care le susține cu vervă și aplomb. George Alexandru compune cu minuție cele două roluri, fiind ceva mai la largul său în pielea nefericitului care-și bea amarul. El joacă mai supravegheat, mai puțin spontan decât partenera sa; se poate presupune că, pentru comedie, e mai curând făcut decât născut.

Dincolo de lejeritatea și farmecul comic al spectacolului, el poate avea și o dimensiune pedagogică într-un mediu ca al nostru, în care convențiile sociale sunt deseori încălcate în numele exprimării nemijlocite a tumultului interior. Înțelegem în final că se taxează cu prea multă ușurință drept ipocrizie înfățișarea amabilă, conversația pe teme generale și zâmbetul afișat mecanic, deși toate acestea fac interacțiunea socială suportabilă, dacă nu neapărat plăcută.

Adrian Mihalache

Iconoclast sau plin de respect?

Conu' Leonida față cu reacțiunea

Claudiu Goga este încă student la Universitatea de Artă Teatrală și Cinematografică "I.L. Caragiale".

Un clasic al dramaturgiei românești și reprezentantul celei mai tinere generații de regizori – asocierea nu putea fi decât incitantă, cu atât mai mult cu cât "pariul" cu o piesă a lui Caragiale este plin de primejdii. Cu toții am văzut pe scenă acest text (inclus de Odette Aslan, în antologia ei pariziană, printre cele douăzeci de capodopere ale teatrului scurt din lumea întreagă) cel puțin de câteva ori, jucat de maeștri consacrați sau în viziuni regizorale celebre. Oare ce poate spune un tânăr? A fost întrebarea pe care și-a pus-o, probabil, fiecare dintre noi, chiar dacă nu a rostit-o, în fața draperiei transparente, de culoare roz, în spatele căreia se zăreau siluetele eroilor:

uriașă, copleșitoare, dominatoare – cea a Efimiței, uscățivă, agilă, nervoasă – a lui Leonida.

Un prolog plastic și coregrafic, menit să ne introducă în atmosfera spectacolului, un spectacol hazliu și amar-ironic despre existența în cuplu.

Elementul obsedant din punct de vedere plastic este ziarul. Întrii în sala Studio a teatrului călcând peste teancuri de ziare. Camera este tapetată cu ziare și în loc de mobile sunt teancuri-teancuri de gazete, pe care eroii le mută dintr-un loc în altul,

inutil și caraghios. Se apără cu ele, se baricadează cu ele. Gazeta este Dumnezeul lui

Leonida, Biblia sa, legătura cu lumea, calea de comunicare cu universul. Citind ziare, Conu Leonida se simte important, devine "centrul pământului". Gazeta este semnul nobleței sale bărbătești. În spectacolul lui Claudiu Goga, ziarul este citit și de Efimița, superioară Ziței, care se limita la "Misterele Parisului".

În rolul Efimiței, Adrian Rățoi are haz și autenticitate. "Cocoana" îi dă dreptate lui Leonida, dar cu ironie și cu un accent de ușoară batjocură în glas. I-a reușit interpretului acest travesti excelent.

CONU LEONIDA FAȚĂ CU REACȚIUNEA de I.L. Caragiale • TEATRUL "SICĂ ALEXANDRESCU" din BRAȘOV • Data reprezentației: 13 septembrie 1998 • Regia: Claudiu Goga • Scenografia: Viorel Penișoară-Stegaru • Distribuția: Mircea Andreescu (Leonida), Adrian Rățoi (Efimița), Nina Zăinescu (Safta); în alte roluri: Manuela Jutaru, Petronela Bogdan, Antoniu Munteanu, Marius Stroe.

Mereu egal cu el însuși, actor de performanță, Mircea Andreescu a creat în *Conu Leonida* un personaj de incontestabilă originalitate. Mic și slab, vrea să fie puternic și se luptă pentru recunoașterea autorității sale masculine – o luptă inutilă, pentru că în final este nevoit să-i dea întâietate consoartei, recunoscându-se învins.

Interpreții l-au înțeles foarte bine pe regizor mai ales în redarea mișcărilor mecanice, de automate stricate, cu care eroii își mută ziarele sau își aranjează patul, "furându-și" unul altuia plapuma. Claudiu Goga a dorit nu o localizare exactă în timp și spațiu a acțiunii – chiar dacă scenografia lui Viorel Penișoară-Stegaru sugerează o existență mic-burgeză, sentimental-vetustă –, ci mai degrabă prezentarea absurdului existenței și a luptei pentru supremație

înăuntrul cuplului, supremația aparținând însă celor de afară, poliției, Saftei, cu judecata ei sănătoasă, și participanților la carnaval.

Claudiu Goga l-a descifrat pe Caragiale din perspectiva generației sale, cu ochiul celui care îi cunoaște și pe descendenții marelui comediograf, pe reprezentanții teatrului absurdului, pe Eugen Ionescu și, de ce nu?, pe Teodor Mazilu și Matei Vișniec.

În 1965, Valeriu Moisescu alături de piesa *Cântăreața cheală* a lui Eugen Ionescu cinci schițe de Caragiale, dovedind o filiație, de altfel, acceptată. Astăzi, Claudiu Goga montează *Conu Leonida* lăsându-ne să citim în spectacolul său și pagini din *Scaunele* și *Amedeu* de Eugen Ionescu, dar pe alocuri, parodic, și din dramele lui Strindberg.

Ileana Berlogea

Adrian Rățoi și Mircea Andreescu

Nevoia de Dumnezeu

Paraclicerul

PARACLICERUL de Marin Sorescu • TEATRUL NAȚIONAL din CRAIOVA
• Data reprezentației: 18 septembrie 1998 • Regia: Daniela Peleanu •
Scenografia: Viorel Penișoară-Stegaru • Interpretează: Valeriu Dogaru.

Ca și Iona sau Matca, piesa *Paraclicerul* este străbătută, pe de o parte, de măreția "motivelor" – cunoaștere și autocunoaștere, condiția omului față în față cu Creatorul și purificarea prin izolare și jertfă –, iar pe de altă parte, de un instinct metaforic inegalabil și de acea polifonie semantică aptă să genereze imagini și emoții seducătoare. În intertextualismele reliefate de critici, care descoperă aici atât ecoul jertfei "Meșterului Manole", cât și o anumită consonanță cu dramaticele interogații ale teatrului absurdului, nu fac decât să demonstreze, și ele, "tinerețea fără

monodrame, parcă și mai actuală acum, la cumpăna dintre milenii, atât de bănuțită de îndoieli și de înfrustrătoare premoniții. Spectacolul regizoarei Daniela Peleanu exprimă nevoia unei confruntări profesionale pentru colectiv, pentru regizoare și pentru actorul Valeriu Dogaru (care în felul acesta este onorat cu încredere și onorează, prin calitatea creației sale, aniversarea celor 60 de ani), dar, înainte de toate, împlinește o îndatorire a Naționalului craiovean față de marele dramaturg (pe scena unde se organizează și Festivalul "Marin Sorescu"), "rotunjind" un demers repertorial inițiat prin *Iona* și *Matca*. Ne aflăm într-un interior de cate-

drală cu pereții pătrunși de umbra fumului, ce ne descoperă, când și când, fie chipul sfinților, fie sfioasa pâlpăire a lumânărilor. În acest decor de marcată sobrietate și delicat mister, creat de scenograful Viorel Penișoară-Stegaru, protagonistul dobândește, în mărturisirile sale, noble-

țe și seninătatea anahoreților. Aprindea lumânărilor de către paraclicer în biserică pustie, unde n-a mai intrat și nu va mai intra nimeni, pare să sfideze automatismul gestului sisific. Actorul reușește să găsească măsura potrivită a chipului și vorbei acestui personaj emblematic, a "oboseli" lui, îmbibată de o stranie voluptate. Cuvintele definesc discret frământarea lăuntrică, gestul e parcimonios, atitudinea redescoperă farmecul simplității. Este meritul său și al regizoarei acela de a feri discursul de discursivism, de a încălca și "litania", și tăcerea de acel fior al teatrului ca iluzie a vieții, străin de teatralism ori sofisticărie. Poate minată, pe alocuri, de o scădere a tonusului emoțional, de pericolul monotoniei, reprezentația "crește" totuși treptat, până la finalul de o mistică frumusețe, când eroul, mistuit de nevoia sa de Dumnezeu, pare să pășească pe cărămida sfinților cu acel nimb al jertfei pentru colectivitate, ce înnobilează și justifică trecerea lui însingurată prin viață. Într-o vreme când "ambiguitatea" fecundă a unor texte este adeseori tradusă scenic prin prolixitate, iar abuzul de țipete, conjugat cu carențele de dicțiune, transformă puțința noastră de a percepe textul într-un lux, un spectacol ca acesta, aparent "cuminte", dar de o remarcabilă limpezime, dovedește și probitate, și bun-gust.

Ion Parhon

